

BYPLANPRISEN 2020

Byplanprisen er indstiftet af Dansk Byplanlaboratorium og Akademisk Arkitektforening.

Vinderen afsløres på årets Byplanmøde 2. oktober i Sønderborg. De tre nominerede har fokus på partnerskaber, byens liv og borgernes inddragelse.

Hvem sidder i juryen?

- **Lisbeth Nørskov Poulsen** og **Mads Rue**, udpeget af Akademisk Arkitektforening
- **Jes Møller** og **Marie Stender**, udpeget af Dansk Byplanlaboratorium
- **Peer Frank**, udpeget af Foreningen af Byplanlæggere

Hvem har fået prisen de sidste 3 år?

- **2019 Aalborg Kommune og Himmerland Boligforening** for Aalborg Øst
- **2018 Esbjerg Kommune** for sammenhæng mellem by og havn
- **2017 Viborg Kommune** for Viborg Baneby

Furesø Kommune og Bofællesskabet Mageløse

*Livet i bofællesskabet Mageløse.
Foto: Furesø Kommune*

Bofællesskaber og bæredygtighed

Vellykket samarbejde med aktive beboergrupper

Furesø Kommune har kickstartet 15 nye bofællesskaber i de seneste år. Mageløse, der ligger i Sydlejren i den tidligere flyvestation Værløse, er et af dem. Sydlejren er præget af mindre udstykninger af tæt-lav bebyggelse og fokus er på fællesskab og nærhed til natur i modsætning til de parcelhusområder med private haver, der præger de omkringliggende forstæder. I implementeringen af planen stiller Furesø Kommune krav om, at byggeriet svanemærkes eller opføres med udgangspunkt i tilsvarende standarder og at alle kommende beboere bidrager økonomisk til at ombygge en af de historiske hangarer på 2.400 m² til et fælleshus. Da disse krav ikke kan indarbejdes i lokalplanen, indgår de i købsaftalen mellem Freja og køberne af de enkelte storparceller. Helhedsplanen sikrer områdets naturkvaliteter og unikke kulturhistorie med hangarer, officersskole, F26 shelters, rullearealer mv.

Høj kvalitet

Nomineringen er begrundet i, at Furesø Kommune har formået at fastholde det høje ambitionsniveau gennem lokalplanprocesserne og byggesagsbehandlingen og at beboerne i bofællesskaberne bliver aktivt involveret. Kommunen afholdt således i efteråret 2016 en workshoprække med det formål at kvalificere interesserede borgere til at udvikle og etablere bofællesskaber på de arealer, kommunen råder over.

Bofællesskabet har grebet bolden

Beboerne i bofællesskabet Mageløse har bidraget aktivt. De har formidlet hvor bæredygtigt, spændende og udfordrende det er at omdanne et tidligere militæranlæg til et åbent område. De har taget ejerskab. Feks. har de opkøbt et gammelt kontroltårn, der skal være vartegn for Sydlejren og de har set muligheden for at genbruge vand fra områdets afværgeforanstaltning til deres eget jordvarmeanlæg.

Gode arbejdsredskaber

Helhedsplan, designmanual og lokalplaner har været gode arbejdsredskaber. Især har planens analyse af området, og deraf følgende visioner været en god rettesnor i processen. Juryen fremhæver kommunens fokus på nye boformer og opbygningen af fællesskaber og bæredygtighed i en ny bydel. Mange kommuner ønsker bofællesskaber, men er måske bekymrede for om de lukker sig om sig selv. Mageløse er et eksempel på det modsatte. Det skyldes kommunens åbne og inviterende tilgang og ildsjælenes store engagement.

Køge Kommune og Køge Kyst

Handelsliv
i Strædet.
Foto: Køge
Kommune

Fornyelse af Købstaden

Kvalitet i byens centrale strøg

Køge Kommune og Køge Kyst nomineres for deres transformation af en forurenende havne- og industriby til en by med en attraktiv bymidte, nærhed til havet, centrum for uddannelser og attraktive boligområder. Byen er fuldstændig forvandlet fra 90'erne, hvor fire store ildelugtende virksomheder dominerede. Køge har gennem perioden haft fokus på at skabe nye arbejdspladser og uddannelsesinstitutioner. Den strategi kunne have ødelagt bymiljøet, men byrådet har passet på den historiske bymidte og i 1997 fik Køge Kommune byplanprisen for sin bevaringsstrategi. Men de små huse kunne ikke rumme moderne funktioner. Derfor var der behov for fornyelse.

Ny gågade

Køge er en af de relativt få større byer, der ikke har et shoppingcenter. Det har ellers været en mulighed. I 2007 blev en centralt beliggende grund frigjort og flere developere tilbød at opføre et overdækket center her. Det ønskede politikerne ikke og i stedet blev Strædet bygget. Tæt ved stationen og op ad den historiske by er der skabt en helt ny gågade. Hvis byen skulle tiltrække kunder og overleve som handelsby, så skulle butiksområdet udvides. I dag kan man glæde sig over en bugtende handeleggade, der fører en fra stationen til de nye boligområder ved vandet eller til den historiske bymidte. Rådhuset er også en integreret del af løsningen.

Plads på tagene

Planen krævede at det areal man tog fra byen skulle gives igen i form af tagetager, der kan benyttes af offentligheden – og i dag kan man træne på udendørs redskaber i anden sals højde ligesom der er byhaver på toppen af P-huset.

Byen vender sig mod havet

Strædet er en del af Køge Kysts udviklingsplan fra 11. Stationsområdet er næsten færdigt og Søndre Havn er halvvejs. I 11 vendte Køge ryggen mod vandet. Det gør den ikke i dag, hvor mange glade borgere allerede har slået sig ned i de nye byggerier og hvor mange går aftentur på promenaderne. Juryen fremhæver den konsekvente politiske linje og den klare eksempelverdi. Mange andre byer slås med stationsområder, der ligger øde hen og butikker, der står tomme. Ikke alle byer har så god en beliggenhed som Køge, men uden konsekvent planlægning og professionel organisering af udviklingsprojekterne var det ikke lykkedes at få så helstøbt en by, som den vi kan se i dag – og udviklingen er slet ikke slut endnu.

Faaborg-Midtfyn Kommune

Liv i Polymeren.
Foto: Anne
Bejlegaard List

Fremtidens forstad

Ny bymidte og bæredygtige boligkvarterer

Faaborg-Midtfyn nomineres for udvikling af Odense-forstaden Årslev. Kommunen viser at forstæderne kan udvikles til at blive attraktive bosætningsbyer, der i kraft af deres placering tæt på de store vækstcentre har en vigtig rolle at spille – og de fortjener omhu i planlægningen.

Aktive borgere og et stærkt åbningstræk

En vigtig beslutning for Årslev blev truffet i 2015 da kommunen købte en nedlagt og forfalden fabrik midt i byen. Kommunen undlod at rive den ned og gav i stedet nøglerne til byens borgere. Med kommunens opbakning skabte de blot 4.000 borgere et aktivt og socialt rummeligt hus kaldet Polymeren. Her er crossfit, aktivitetssted for veteraner, teater, koncerter, værksteder og butikker side om side. Årslev har fået en destination. Etableringen af Polymeren blev en langt større "gamechanger" i byens udvikling, end nogen havde turdet tro på. Det momentum, som borgerne skabte, satte spor i de efterfølgende opdrag til projektkonkurrencerne i 18/19 og den strategiske udviklingsplan fra 19. Med planen og de to vinderprojekter i hånden står kommunen foran en stor omkalfatring af 2 lange sammenvoksede småbyer. Planen for en ny samlande bymidte tager på overbevisende vis afsæt i de foreningsdrevne fællesskaber i hallen og de kommunale aktører i skolen, daginstitutionerne, biblioteket og musikskolen.

Boliger i landskabet

Boligerne, der inviterer til nye fællesskaber og ligger i klynger, respekterer landskabets hovedtræk og de smukke omgivelser kommer på den måde både de nye tilflyttere og de nuværende indbyggere til gode. Til sidst skal det nævnes at der stilles krav om bæredygtighed og DGNB-certificering af alle boligerne og at der er anlagt en supercykelsti, der fører direkte ind til Odense centrum.

Vedholdenhed og tålmodighed

Juryen fremhæver det klare åbningstræk, den aktive involvering af borgerne, kommunens store udviklingskraft og de velkommunikerede strategiske greb. Kommunen har vist vejen ved at udvikle i strategierne i fællesskab med borgerne og ved at afsætte 150 millioner til investeringer i området. Det er byudvikling i en skala, der kunne være en storby værdig, som nu udspiller sig på en langt mindre scene i provinsen.